

רס"ן לא טרח ללמוד את החומר המועבר בקורסים השונים של מדורו, הידע הטכני שלו היה אפסי, והתמצאותו בכלי הישריון שתחת פיקודו הייתה פחותה מזו של הנח"ק ממוצע בקורס. הוא ביטל את עריכת הסגל השבועיים שעל קיומם הקפיד קודמו הקפדה רבה, ותוך זמן קצר איבד כל קשר עם המדריכים שתחת פיקודו והיה מנותק מהמעשה במדור. לכן היה זה אך טבעי, שההוראות שהוריד היו אבסורדיות, ושהצעות שהוגשו בפניו נתקלו בקיר אטום.

שיטת

הכיסוי

עם היכנסו לתפקיד, הודיעה מפי קדח בית-הספר שהמישעם בתוך מדורו ירודה, והוא מצא לכך פתרון מהיר. הוא אסף קבוצת-מדריכים מיקרית, העמידם למישפט ופסק כלולם עונש אחיד: בחיובי על-תנאי. הנימוק - התרשלות במילוי התפקיד. הצעד נלקח להתמרמרות עצומה בקרב אנשי הסגל במדור, שראו בכך עלבון אישי, ורבים מן המדריכים החליטו לחזור לתפקיד למעשה. מאז אותו יום הושלטה באותו מדור צורת-עבודה שכונתה בפי המדריכים: "שיטת הכיסוי", הייתי יורד לשעור, תיאר אחד המדריכים, "ולמעשה לא מער ביר מאומה מהנדרש. רק מחזיק את החיי לים בכיתת הלימוד, מעביר את התירגול בצורה השיטתית ביותר וחוזר להורד. כך לא הייתי מסתכן, ומצד שני הייתי מכור סה"ב ביצעת את חלקי בתוכנית-האי-מונים".

פרקליט הגייס בדק את הפרשה ביסוד דיוט, וראה בה תופעה חמורה וחריגה מן החוק. הוא העביר את המלצותיו לפרק-ליט הצבאי הראשי, והלה החליט לנקוט צעד נדיר, לבטל את פסק-הדין. הרב-סגן רחמנוב מנעם על עצם הבריון בעניין. היו חילופי-דברים חריפים בינו לבין הפרקליט, ועוד קודם שהגיע לידיו מיסמך הביטול הוא הכניס את המדריך שהתלונן למישפט-בוק, שפט אותו בעצמו. הפעיל את עונש המחבוש על-תנאי ושלה אותו לכלא.

הטלת עונש מחבוש בפועל על מדריך חשבה עד אז כצעד נדיר וחטריקתי. המתח במדור עלה, וקבוצה שלמה של מדריכים הפסיקה למעשה לעבוד. עבירות המישעם רבו, רמת ההדרכה ירדה לשפל, ומדריכים החלו עפים לכלא בקצב. אחד הסמלים במדור, שחווה בהורדות המ-סוכנת, החליט לפנות אל מפקד גייסות השיריון, האלוף מוסא פלד, ולתאר בפניו את המתרחש במדור. חשב זה בבית-הספר. בקשת הראיון עוכבה אצל מפקד בית-הספר והסמל, שלא נענה. פנה בני-קשת ראיון לרמטכ"ל, כפי שמאפשר הנוהל. זה היה באבי 1975. בקשת הראיון עוכבה, הפעם על ידי השליש הראשי של גייסות השיריון, במשך יותר משלושה חודשים, ולבסוף לא הועברה לרמטכ"ל. מבקרה-המדינה מקדיש בדו"ח שלו סעיף מיוחד לבעייה זו, בצנינו: "רמת המישעם של חלק מהמדריכים הייתה גבוהה... 41 מדריכים עברו עבירות-מישעם מתן חמורות, כגון נפקדת וסירוב למלא פקדו"ה. המבקר לא יכול, כמובן, לרדת לעור-מק הסיבות שגרמו לריבוי העבירות בקרב המפקדים הוותרים בבסיס.

המתח ואי-התפקוד בקרב המדריכים הורגש היטב על ידי החניכים בקורסים, ובעיקר אצל אנשי-המילואים שביניהם. בקורס נגמ"ש, שהוא אחד העמוסים בבסיס, הביעו חניכים שהם קצינים, לא אחת את פליאתם על כך שמפקד המדור אינו מופיע בשטח. "אי אפשר לנהל יחידה כשהיא מותקן משרד", העיר סגן-אלוף מיוחד צנחנים שערבה הסבה בבית-הספר, בהתכוונו לרב-סגן, תלונות על המתרחש. במדור זה הובאו לא אחת לפני מפקד בית-הספר, אך הוא לא נקט כל צעד מעשי כביוון זה. למעשה, לא היתה כל דרך לפקה על המדריכים מבחינה מיקצועית. קצינים בדרג הבכיר לא התמצאו בחומר הנלמד. ביקורים של מפקדי-המדור בשטחים נעלמו חייטו בהערות שהתייחסו לנקודות שור-ליות, כגון: כפתור פתוח בדרש-ביגוד של המדריך, אי-כתיבת התאריך, לא שם ה מדריך על לוח הכיתה (כפי שמחייבות הוראות בית-הספר) וליבוא באלה. לבני החומר הנלמד, דרך העברתו, מידת הדיקו וההתמצאות של המדריך בחומר, לא היה מפקד המדור מסוגל להעיר. בורותו בחו-

מך לא איפשרה לו להבין את הנאמר בשעור. מדריכים חשו בכך, ואחד מהם קבל: "אני לא יכול להעביר שעור ברמה גבוהה, אבל לקבל ציון נמוך בביקורת של מפקדת בית-הספר בגלל שלא היה ספוג בכיתה, או בגלל כפתור פתוח בחולצה. לעומת זאת, אם לא אתכוון לשעור, אלמד עובדות לא מדייקות ואעשה סלט שלם מהחומר, אך אדאג להופעה חיצונית נאי תה ולמילוי הנוהלים הטכניים סביב ה-שעור, אחשב כמדריך מעולה".

המאפיה

שולטת

מ בקר-המדינה מזכיר בדו"ח שלו מיספר ליקויים בעבודת מינהלת בית-הספר. הוא עומד על אובדן רב של פריטי יונו, ועל חוסר ביוודי נגמ"ש וחל"ם. נושא היווד הועלה לא פעם בפני מפי-



המפקד

אלוף-מישנה יעקב אלוף (1999) היה מפקד בית-הספר לשיריון של צה"ל, שבתקופתו אירעו התקלות והמחלוקים שימשו נושא לביקורת מבקרה-המדינה. נה יעקב הוד התחזק בינתיים מצה"ל, ומונה לתפקיד מזכיר עיריית תל-אביב.

קדח בית-הספר על-ידי המדריכים. השי-טה הייתה שהמדריך חותם באפסנאות על הפריטים השונים - כלי-עבודה, מכשי-רים אופטיים וציוד אחר - בעוד שה-חניכים הם המשתמשים למעשה בפריטים אלה. חניכים רבים ניצלו פריצה זו כדי להעלים פריטים שונים, אנשי-מילואים נהגו לגנוב כלי עבודה הראויים לשימוש אורחי, אחרים פשוט זילזלו בשמירה על הציוד, מן הסיבה הפשוטה שבמיקרה של אובדן היה המדריך הנושא באחריות ו-משלם את הנזק. הועלו מיספר הצעות לתיקון מצב זה, קבוצת מדריכי נגמ"ש הציעה לבנות ציפף ליד ריכוז הרקס, לרכו בו את כל היווד, להחתים את ה-חניכים על פריטי-היווד הדרושים להם לכל תירגול, לחייב אותם לדאוג להחזיר רתם מיד בתום האיומן, הצעה נדחתה בגלל סיבות שוליות.

כך נוצר מחסור מתמיד של פריטי-יווד בין המדריכים, והדרך הפשוטה בני-תר להשלימו מבלי לשאת בנזק כספי ולעמוד למישפט הייתה "לסחוב" אותם הפריטים מאפסנאות הבסיס. מדריכים סיג-לו לעצמם מיספר שירות "סחיבה" פשוטות ועיליות, ואף דאגו לרכו אצלם מלאי של פריטים ררוויים, מאלה המועדים לפרוע-נות במייוחד (מפתחות, מברגים ומשא-בות-גרוי). זו הסיבה לכך שאנשי מבקר-המדינה גילו חוסרים גדולים של פריטים במחסנים. מפקדת גייסות-השיריון הודיעה למבקר המדינה, שאחרי הביקורת "שונ" תה שיטת השימוש ביוודים בבית-הספר, צומצמו האובדנים והוחל בהשלמת חסר". אין אמת בטענה זו, וכמו תגובות אחרות של אנשי הגייס, גם כאן לא חל כל שינוי טהורי בנוהל. היוד אכן הושלם, אך השלמה זו עלתה לצה"ל בכסף רב. המבקר מציי, שבנדקו סירדי הפיקוח על תלושי דלק בבית-הספר. "על-פי ה-שומי בית-הספר קיבלו קציני סגל האפי-

סנאות כמויות גדולות של תלושי-דלק מעל להקצבות המקובלות". כמובן הוא מגלה, שמעודפי הדלק של בית-הספר נית-נו ליהודות אחרות, בשנת 1975, תלושי-דלק המסתכמים ב-14,000 ליטר. למעשה עלה כאן המבקר רק על קצה הקדחון ששמו, "אפסנאות בית-ספר-לשיר-יון", הכינוי "מאפיה", שדבק בכל אנשי האפסנאות והרכב בבסיס, שיקף נאמנה את המצב ששרר בו.

בית-הספר החזיק בכמות עצומה של אנשי-קבע, רובם קצינים-וותרים ורס"רים, בתפקידי אפסנאות ומינהלה. רבים מהם היו כאלה שבשוק האזרחי התקשו למצוא את מקומם. הימצאותו של הבסיס במרכז הארץ, התנאים הטובים שבו ויחד עם זאת השכר הגבוה ששולם לאנשי-קבע בו בשל סיווגו כיהודית-שה - שכר שעלה לאין שיעור על זה שיכלו אותם אנשים להשיג - באמצעות לישוריהם, בשוק האזרחי - משך אליו רבים, נוצר נגנזון מנופח ש-סירבל כל פעולה מינהלתית פשוטה ופגע, כמובן, בעיקר בחניכים ובאנשי הסגל. כל פעולה של החלפת ציוד באפסנאות, מסי-רת בלאי או קבלת ציוד, הצריכה תיאום מוקדם בין הקצינים הממונים על הצטיידות באישורים שונים, קביעת מעדים מראש וכו', הייתה זו משימה כימעט בלתי-אפשרית לקבל שירות מאפסנאי. חניכים ו-אנשי סגל השתמשו בציוד בלוי והתהלכו בתליבושת עלובה. בעוד שאנשי-מינהלה נהנו מן המיטב.

בתקופת שירותו של סגן-אלוף כי-סגן-מפקד בית-הספר, נעשה ניסיון לשים קץ לתופעות אלה. האיש הידוע כשונא מושבע של "מאפיות" מסוג זה, הופתע לגלות, באחת הביקורות, שכל האפסנאים מצויידים במדים חדשים, בעוד שהמדרי-כים אינם זוכים ליהנות מלבוש כזה ב-טענה של חוסר. הוא ציווה עליהם מיד להסיר את המדים ולהחזירם למחסנים. הוא גם הורה להפסיק את השימוש ברכב הקצינים לנסיעות שונות בתוך הבסיס, ונהג להוציא את האוויר מגלגלי אותן מכוניות שעה שהגיעו לחדר-האוכל. אך גם תקופתו של זה לא ארכה זמן רב. הוא קודם, ועבר לתפקיד אחר תוך פחות משנה. הוא לא הצליח לשנות הרבה בנושא זה. הוא גם לא הצליח לחסל את המצב של "אבטלה מסויה" ששרר כתוצאה מעודף אנשי-קבע בבסיס. מצב זה התבטא בהיעדרותם של רס"רים רבים מהעבודה. מיקרה בולט היה זה של רס"ר שהיה אחראי על חוליות-חימוש בבית-הספר, שהיה מופיע בכל בוקר לעבודתו בשעה 10, וכבר בשעה 12 היה נעלם מהבסיס. חוליות-החימוש שלו, שכללה מכונאים, חשמלאים וטכנאים, לא תפקדה, ועשרות נגמ"שים שחיו בטיפול הוונחו.

בית-הספר החזיק בשני אוטובוסים צב-איים, שתפקידם היה להסיע את אנשי-הקבע מהבסיס הביתה ובחזרה. לכל אוטו-בוס היה נהג, איש קבע בדרגת רס"ר, שביילת את הזמן שבין הסעפה של הבוקר לזו של אחר-הצהריים - בשק"ם. בשעה 5.30 לפנות-ערב היה הבסיס כולו מתרוקן מאנשי-קבע. למרות שהאימונים נמשכו עד לשעות האחרונות של הלילה, היו אנשי הקבע מסתלקים מן הבסיס עם הסעות, וכל נושא המינהלה היה משותק.

ארוחות

שחיתות

ה צבא צועד עי קיבתו" - עובדה ידועה זו עולה לצה"ל ב-מיליוני לירות, המושקעות במונים של חיילים, נושא הומנת המון וחלוקתה מסיים את חלקו של בית-הספר-לשיריון בדו"ח. "הבידק" העלחה, נאמר בדו"ח, "כי לזכות בית-הספר-לשיריון הצטבר עודף של כ-40,000 אפר"ל ימי מזון, ששווים הכספי מתקרב לחצי מיליון ל"י. העודף נוצר משום שבית-הספר לא דיווח על קופי-שות של מאות חיילים מדי שבוע". מס"ביר הדו"ח. ניתן היה להגיש כי אנשי-האספקה הורזוים של הבסיס הצליחו להע-ביר את תפריטו - לא בדרכים כשרות, אבל מתוך כוונה טובה. אך המציאות הייתה שונה. בבית-הספר-לשיריון לא היו עודפי-מזון דווקא, אלא חוסר-מזון. שתה-בטא בכך שכל חיילי הבסיס זכו בארוחות המגיעות להם. העודף, שכלל-מזון מובהר לארוחות הגיגיות, חולק - אך לא לחיילים. מחסן-מזון מיוחד ב-בית-הספר ריכו בתוכו מצרכים מוצהרים שכללו נקניק, בשר מעושן, ליפתן אננס, עוגות וכיוצא בזה. פריטים אלה הועמדו לרשות ליטכת המפקד, ולרשות אנשי-קבע, הקרובים לצלחת".

חיילי הבסיס מעולם לא זכו לראות מעדנים אלה על שולחנם. רובם כלל לא ידעו על קיומם במקום. מדי לילה, היה מתכנס במיטבה, קומץ של קצינים בעלי עמדה בבסיס, הלחות היו ננעלות מפנים וריחות המעדנים שבושלו עד השעות הקטנות של הלילה עלו באפיהם של ה-חיילים.

מדריכים שהיו חוזרים מאימונים ליליים מעולם לא זכו במשקה חם או בארוחה מסוג זה. מדריכים ותיקים, שידעו על קיומו של אותו מחסן-מעדנים, ששכן ב-חדרו של רס"ר המיטבה, נהגו לפרוץ מדי פעם את דלתו ולהגות אף הם, אסכי בגניבה, מאוצרותיו.

בבית-הספר-לשיריון נהגו לערוך את הר-התכנסויות השונות של קציני-החייל ה-בכירים. כל כינוס כזה לווה בסעודה הגי-גית, שבה יכול מפקד בית-הספר להאדיר את יוקרתו ולהפגין את יכולתם הגסטרו-נומית של אנשי מיטבחו. אלא שהארוחות באו על חשבון חיילי הבסיס.

בימים שבהם נערכו הארוחות, לא היו פותחים את חדר-האוכל בשעות הרגילות אלא מקצרים בארוחה, והיה מוגש מחסור במנות המזון. כל עובדי המיטבה היו נרתמים למיצוע הסעודה התגנית. השול-חות היו מתכסים בכל טוב, ומיני המעד-נים שהפגינו הבטחים הכיחיו כי יש ביכול-תם להתחרות בטאפיה-המיטבה של כל מלון יוקרה באיץ. בתום הסעודות היו חיילי הבסיס מתגנבים ואוספים מעל השולחנות את שיירי האוכל, לפני שנוזקו לאשפה. מיקרה חמור ביותר ארע באחד הימים, כאשר קבוצת מדריכים שחזרה מאימון בשדה וניגשה לחדר-האוכל, נתקלה בדלת נעולה. "אין אוכל, נגמר", הכהיר להם רס"ר המיטבה, המדריכים ראו את השול-חות העמוסים כל טוב לקראת, ארוחת-קצינים" כזו, התגנבו מהדלת האחרית, אספו כמה צלחות-מזון והלכו לחדריהם לאכול. הם נתפסו, ונשלחו בור-במקום ל-מעצר. מפקדם השיר עמד לצידם ופנה אל מפקד הבסיס, אל"ם פפר, אך זה ערך להם מישפט-בוק וזן אותם למחבוש על-תנאי ולריתוק-מחנה של חודש ימים. פרשיות אלה אינן ידועות למבקר ה-מדינה, אך הוא ציין את "אי-התאמת הכמויות למיספר החיילים, ותופעות של חוסר בפרטי-מזון מבוקש, והשלכתם ל-אשפה של עודפי מזון ראוי לאכילה", שבהם נתקלו אנשי. מפקדת גייסות ה-שיריון הודיעה למישרד מבקר-המדינה כי שבשנת-השולם בנייתו של חדר אוכל חדש בבסיס, תאפשר פיקוח טוב יותר על צריכת המזון. קשה להניח שיש בתשובה זו כדי להסביר את העובדות שהוזכרו. שום חדר-אוכל, חדש ככל שיהיה, לא יפתור את בעיית ארוחות-השחיתות.

מי נתן

את הדין?

ב כל התגובות של דובר צה"ל ו-הרמטכ"ל על מימצאי הדו"ח, לא הושמעה שום תגובה על מימצאי הביקורת בבית-הספר-לשיריון. הרמטכ"ל נאחו ב-מישפט מכליל אחד, בביקורת על מחסני-הירום של חטיבת חי"ר, כדי לנגח בה את המבקר. אך העובדות שנחשפו כאן לראשונה מוכיחות, שלא רק שהמבקר לא נתפס להכללות אלא שיש בממצאיו משום המעטה בעובדות.

כל הליקויים בבית-הספר-לשיריון ובי-יחידות אחרות בצה"ל, היו באים על-תיקו-נם, אילו היה קיים מוסד-ביקורת בעל שנינים שהיה בודק תלונות של חיילים, אין זה סוד שמוסד נציבות תלונות ה-חיילים פשט את הרגל, ונכשל. בעימות בינה לבין קצינים בכירים, הי-משמשים נושא לקבילות, ידה של נציבות הקבילות תמיד על התחזונה. גם הזמן הרב שנדרש לנציב כדי להגיע למיצוי הבידור (לעיתים יותר משנה) מחבל ב-ערכו.

אלוף-מישנה יעקוב הדר (פפר), האיש שניהל את בית-הספר-לשיריון באופן כה כושל, השתחרר מצה"ל וכיום הוא משמש מזכיר העיר תל-אביב. הוא סירב להגיב על מימצאי הדו"ח. שבמזוורו אירעו התקלות שגרמו לירידה התלולה במוראל וברצון-העבודה של מדריכים רבים, הועלה בדרגה והפך מפקדה של יחידת-שיריון מיבצעית. דמותו של בית-הספר-לשיריון, קובעת את כמות הטקטי של צה"ל שיבערו במילחמה הבאה. מחיר המחללים שנהגלו בו ישולם בחייהם של לוחמי השיריון, שיהיעדו הכשרה מתאימה יתיר אותם חשופים ופגיעים בצריהיהם.